

PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG GIAO TIẾP CHO SINH VIÊN DÂN TỘC THIỂU SỐ TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM - ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN

TỔNG QUAN

1. Ngoài nước

Từ lâu vấn đề kỹ năng đã được các nhà tâm lý học và giáo dục học quan tâm nghiên cứu theo các hướng khác nhau. Nhìn chung có hai hướng nghiên cứu chính: (1) nghiên cứu kỹ năng ở mức độ khái quát; (2) nghiên cứu kỹ năng ở mức độ cụ thể. (3) nghiên cứu kỹ năng trong mối tương quan với tri thức nghề nghiệp; (4) nghiên cứu kỹ năng khai thác dưới góc độ kỹ năng hỗ trợ cho các kỹ năng chuyên môn hay còn gọi là kỹ năng sống, kỹ năng mềm.

Hướng thứ nhất, nghiên cứu kỹ năng ở mức độ khái quát. Đại diện cho hướng nghiên cứu này có P.la.Galperin, V.A.Crutexki, P.V.Petropxki,... P.la.Galperin trong các công trình nghiên cứu của mình chủ yếu đi sâu vào vấn đề hình thành tri thức và kỹ năng theo lý thuyết hình thành hành động trí tuệ theo giai đoạn [11]. Ngoài ra, các sách tâm lý học, giáo dục học cũng đề cập đến vấn đề này ở dạng khái quát.

Hướng thứ hai, nghiên cứu kỹ năng ở mức độ cụ thể. Các nhà nghiên cứu kỹ năng ở các lĩnh vực hoạt động khác nhau như kỹ năng lao động gắn với những tên tuổi các nhà tâm lý – giáo dục như V.V.Tsebuseva, kỹ năng học tập gắn với G.X.Cochiuc, N.A.Menchinxcaia,

Hướng thứ 3 là nghiên cứu mối tương quan giữa kiến thức và kỹ năng: Trong nghiên cứu của Ferguson và Womack(1993) với hơn 200 sinh viên tốt nghiệp cho thấy kiến thức môn học giỏi chỉ là cơ sở, là nền tảng, tiền đề quan trọng để tạo ra kết quả học tập tốt, nó phải được kết hợp với kiến thức kỹ năng về nghiệp vụ sư phạm như kỹ năng giao tiếp, kỹ năng tổ chức, quản lý, kỹ năng phát triển nhu cầu đa dạng của người học. Dự án giáo viên cho thế kỷ mới do tổ chức Carmegic ở Mỹ(2002) đã đưa ra những khuyến cáo trong công tác đào tạo giáo viên và đề xuất ra các giải pháp đào tạo giáo viên có hiệu quả.

Hướng thứ 4 nghiên cứu kỹ năng dưới góc độ kỹ năng sống có chủ yếu trong các chương trình hành động của UNESCO (Tổ chức văn hoá, khoa học và giáo dục của Liên hợp quốc), WHO (Tổ chức Y tế thế giới), UNCEF (Quỹ Nhi đồng Liên hợp quốc) cũng như trong các chương trình hành động của các tổ chức xã hội trong và ngoài nước... ở hướng nghiên cứu này, các tác giả chủ yếu xây dựng hệ thống các kỹ năng của từng loại hoạt động, mô tả chân dung các kỹ năng cụ thể và các điều kiện, quy trình hình thành và phát triển hệ thống các kỹ năng đó...theo hướng nghiên cứu này các quốc gia đã triển khai các chương trình kỹ năng sống và giáo dục kỹ năng sống tập trung cho đối tượng sinh viên không chính quy.

2. Trong nước

Hướng thứ nhất: Nghiên cứu kỹ năng giao tiếp của sinh viên dưới góc độ kỹ năng giao tiếp sư phạm và các kỹ năng nghiệp vụ sư phạm của sinh viên như các công trình nghiên cứu của tác giả Nguyễn Như An, Đặng Vũ Hoạt, Hà Thị Đức, Nguyễn Công Hoàn, Hoàng Anh v... Tác giả Vũ Thị Sơn với công trình nghiên cứu B08-248 TD đã nghiên cứu về thực trạng năng lực của sinh viên sư phạm năm thứ tư trong đợt thực tập sư phạm cuối khóa và chỉ rõ những hạn chế về kỹ năng của sinh viên sư phạm bao gồm các kỹ năng: Kỹ năng thuyết trình, kỹ năng xử lý tình huống, kỹ năng lập kế hoạch chủ nhiệm lớp, kỹ năng giao tiếp với phụ huynh học sinh và học sinh v...TS. Nguyễn Thị Kim Dung với công trình nghiên cứu cấp Bộ B2009- 17- 177 đã chỉ rõ những khó khăn của giáo viên trẻ mới ra trường đó là thiếu các kỹ năng: Kỹ năng giao tiếp, kỹ năng xử lý tình huống, kỹ năng

quản lý học sinh vv...

Hướng thứ 2: Nghiên cứu kỹ năng sống của sinh viên dưới góc độ khai thác lối sống của sinh viên và chỉ ra những nguyên nhân do thiếu hụt kỹ năng sống không được trang bị từ khi còn học ở trường phổ thông đó là công trình nghiên cứu của tác giả Mạc Văn Trang, Nguyễn Khắc Hùng.

Hướng thứ 3: Nghiên cứu kỹ năng sống dưới góc độ kỹ năng hoạt động xã hội đó là công trình nghiên cứu của Nguyễn Văn Hộ, Lê Hồng Sơn và một số tác giả khác họ đề cập đến kỹ năng hoạt động xã hội như là một bộ phận của hệ thống kỹ năng nghề nghiệp nhất định nằm trong nhóm kỹ năng chuyên biệt của người giáo viên. Tác giả Nguyễn Văn Hộ trong cuốn "Thích ứng Sư phạm" đã chỉ ra kỹ năng hoạt động xã hội của người giáo viên là các kỹ năng tham gia các hoạt động xã hội như vận động, tuyên truyền, tổ chức quần chúng tham gia giáo dục và tổ chức học sinh tham gia các hoạt động xã hội... Do đó, khi nghiên cứu về sự hình thành và phát triển các kỹ năng hoạt động xã hội, các nhà nghiên cứu đặt trong quá trình hình thành và phát triển hệ thống kỹ năng của một nghề cụ thể chứ không coi nó là hệ thống các kỹ năng nền tảng giúp cho con người có thể "biết nhiều nghề và giỏi một nghề".

Các tác giả nhìn nhận kỹ năng hoạt động xã hội là hệ thống những kỹ năng nền tảng của con người, giúp con người có khả năng thích ứng với sự biến động đa dạng của đời sống xã hội, các tác giả tiến hành nghiên cứu đề tài nhằm góp phần nâng cao chất lượng đào tạo của trường đại học sư phạm, góp phần hình thành và phát triển nhân cách toàn diện của giáo viên trong thời đại mới.

Hướng thứ 4: Nghiên cứu kỹ năng giao tiếp là hệ thống kỹ năng hỗ trợ cho các kỹ năng dạy học, giáo dục của người giáo viên đòi hỏi các trường sư phạm cần có nội dung, chương trình giáo dục đối với hệ thống kỹ năng sống. Nguyễn Thị Tính(2010) đã tiến hành nghiên cứu tích hợp phát triển kỹ năng hướng dẫn, tư vấn cho sinh viên đại học sư phạm thông qua dạy học các môn nghiệp vụ sư phạm. Nguyễn Thị Mỹ Lộc(2009) Phân tích về mô hình nhân cách của người giáo viên trong thế kỷ XXI đã chỉ rõ tầm quan trọng của hệ thống kỹ năng hỗ trợ đối với hoạt động lao động sư phạm của người giáo viên.

Nhìn chung hầu hết các công trình nghiên cứu trong và ngoài nước đều nhấn mạnh đến vai trò của hệ thống kỹ năng hỗ trợ cho hoạt động dạy học và hoạt động giáo dục của người giáo viên, tuy nhiên chưa có một công trình chuyên sâu nghiên cứu về hệ thống các kỹ năng hỗ trợ (kỹ năng giao tiếp) và chỉ rõ các giải pháp tiến hành phát triển kỹ năng giao tiếp cho sinh viên dân tộc thiểu số trong các trường Đại học Sư phạm mà chỉ tập trung chuyên sâu cho nghiên cứu đào tạo . Đây là lý do nhóm tác giả chọn đề tài nghiên cứu.

MỤC TIÊU

Dựa trên cơ sở khung lý thuyết và thực trạng kỹ năng giao tiếp của sinh viên DTTS trường ĐHSP-ĐHTN, đề xuất các biện pháp phát triển kỹ năng giao tiếp cho sinh viên DTTS trường ĐHSP góp phần nâng cao chất lượng đào tạo

NỘI DUNG

Nội dung nghiên cứu 1: Những vấn đề cơ bản về phát triển kỹ năng giao tiếp cho sinh viên DTTS

1.1 Các khái niệm công cụ

1.2 Những vấn đề cơ bản về phát triển kỹ năng giao tiếp cho sinh viên DTTS

1.2.1 Đặc điểm tâm lý của sinh viên DTTS

1.2.2 Nội dung các kỹ năng giao tiếp cần phát triển cho sinh viên DTTS

1.2.3 Các nguyên tắc, phương pháp và hình thức phát triển kỹ năng giao tiếp cho sinh viên DTTS

1.3 Các yếu tố ảnh hưởng tới quá trình phát triển kỹ năng giao tiếp cho sinh viên DTTS.

Nội dung nghiên cứu 2. Thực trạng kỹ năng giao tiếp và phát triển kỹ năng giao tiếp cho sinh viên DTTS ở Trường ĐHSP - Đại học Thái Nguyên.

2.1 Vài nét về sinh viên Trường ĐHSP

2.2 Thực trạng kỹ năng giao tiếp của sinh viên DTTS Trường ĐHSP

2.3 Thực trạng phát triển kỹ năng giao tiếp cho sinh viên DTTS Trường ĐHSP

2.4 Các yếu tố ảnh hưởng tới quá trình phát triển kỹ năng giao tiếp của sinh viên DTTS Trường ĐHSP

Nội dung nghiên cứu 3: Các biện pháp phát triển kỹ năng giao tiếp cho sinh viên DTTS Trường ĐHSP

3.1 Các nguyên tắc đề xuất biện pháp

3.2 Các biện pháp

3.3 Khảo nghiệm tính khả thi của các biện pháp

Kết luận và khuyến nghị

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Nhóm phương pháp nghiên cứu lý luận: Sử dụng các phương pháp phân tích, tổng hợp, hệ thống hóa, khái quát hóa hệ thống lý luận của đề tài.

- Nhóm phương pháp nghiên cứu thực tiễn:

Sử dụng phương pháp điều tra bằng alket nhằm thu thập thông tin về thực trạng kỹ năng mềm và phát triển kỹ năng mềm cho sinh viên DTTS trường Đại học Sư phạm- ĐHTN.

Phương pháp quan sát nhằm đánh giá thực trạng kỹ năng mềm của sinh viên DTTS trường Đại học Sư phạm- ĐHTN và hoạt động giáo dục có tích hợp phát triển kỹ năng mềm cho sinh viên DTTS.

Phương pháp phỏng vấn, trò chuyện nhằm làm rõ thực trạng kỹ năng mềm và hoạt động phát triển kỹ năng mềm cho sinh viên DTTS trường Đại học Sư phạm- ĐHTN. Phương pháp nghiên cứu sản phẩm hoạt động của sinh viên nhằm làm rõ thực trạng về định hướng giá trị nghề dạy học và thực trạng kỹ năng mềm của sinh viên DTTS trường Đại học Sư phạm- ĐHTN.

Phương pháp xin ý kiến chuyên gia để xác định tính hiệu quả và tính khả thi của các giải pháp đề xuất.

Các phương pháp hỗ trợ: Sử dụng toán thống kê và phần mềm SPSS để xử lý các kết quả nghiên cứu

HIỆU QUẢ KTXH

Đề tài nghiên cứu thành công góp phần chuyển giao công nghệ cho hoạt động thực hành kỹ năng sống nói chung và kỹ năng giao tiếp tại trung tâm giáo dục kỹ năng sống của Viện nghiên cứu KT-XH & NV Miền núi, tổ chức bồi dưỡng cho sinh viên DTTS các trường thành viên thuộc Đại học Thái Nguyên

ĐƠN VỊ SỬ DỤNG

- Viện nghiên cứu KT-XH & NV Miền núi - Đại học Thái Nguyên

- Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên